

Historische Kring Zuidhorn

2e jaargang nr.2 december 2012

losse nummers € 2,50

Contactblad van de Historische Kring Zuidhorn

2^e jaargang nr. 2 december 2012

Bestuur van de HKZ

Voorzitter G.J.Bosma
Secretaris E.Mobach-Visser secretarishkz@gmail.com
Penningm. P.Jonkman
Overige leden A.W. Teelken, W. Renkema, G. van Agteren-Birza

Archief W. Renkema. Het archief bevindt zich in het gemeentehuis

Website www.historischekringzuidhorn.nl

Druk Grafidruk Grijskerk

Redactie

Nico Attema	502896	attemasiek@kpnplanet.nl
Piet Helmus	528455	piethelmus@home.nl
Wiebe Renkema	505934	wieberenkema@zonnet.nl
Greetje Teelken	502866	aengteelken@hetnet.nl
Baukje Vrolijk	540902	bbyrolijk@hetnet.nl

Inhoud

In Memoriam	blz.3
Dirtzen Bolt terug op Eiberhof	blz.4
Het interieur van de Hanckemaborg	blz.9
Grafteksten weer leesbaar	blz.15
Moekes spaarboekje	blz.17
Berend Siertsema nazaat laatste Heer van Klinckema	blz.21
Stranding van de coaster Elisabeth	blz.25
Zuudhorn den	blz.29

Hoe heet deze veldwachter en waar werd hij gefotografeerd?

De afbeelding op de omslag komt uit de verzameling van de familie Bolt-Grommers.

We veronderstellen dat het gaat om een opname uit het begin van de 20e eeuw die mogelijk in Zuidhorn, Aduard of den Horn gemaakt werd. De redactie is benieuwd naar uw suggesties.

Jan Louwert de Boer †

Een markant lid van onze vereniging overleed op 26 november. Kees Krebs, oud voorzitter van de HKZ en vriend van Jan beschrijft zijn verdiensten voor onze vereniging.

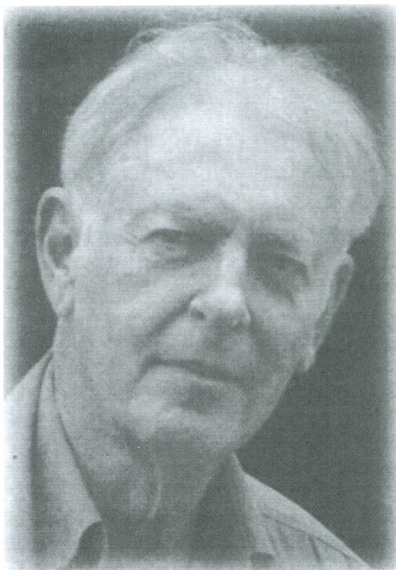
In 1986 werd hij voorzitter van HKZ en zorgde daar met zijn toenmalige medebestuurders voor lezingen over allerlei cultuurhistorische onderwerpen, initieerde publicaties en zoektochten met de verenigingsgeigerteller naar wapentuig en kogels uit de tijd van de schansenoorlogen tegen de Spanjaarden; denk maar aan de fameuze slag bij Noordhorn.

Na zijn bestuurstijd bij de Historische kring is Jan ook lang actief geweest in de tot de HKZ behorende Hanckemacommissie, een club die hij zelf als voorzitter nog in de benen heeft geholpen. Enthousiast deed hij mee aan de inmeting van het voormalige borgterrein, aan het verzamelen van geld voor de op de Hanckemalaan aan te brengen markeringen en aan de zorg voor de daadwerkelijke uitvoering van dit waardevolle herinneringsmonument. Tot nog maar korte tijd geleden was Jan in deze commissie een niet te missen persoon.

Jan is ook actief geweest bij een groep die zich later ontwikkelde tot de Kwartiermakers, een nog steeds bestaand gezelschap dat brainstormt over projecten die van doen hebben met de streekgeschiedenis in het WK en die met wisselend succes ook zorgen voor uitvoering daarvan. Een groot succes is zeker geweest het grote project 1000 WK. De Kwartiermakers organiseerden toen subsidies voor de Historische verenigingen in het WK die daarmee ieder in dezelfde periode een eigen project konden uitvoeren; er was gezamenlijk aandacht voor de historie van ons gebied. De coördinatie van het 1000 jaar WK - project verliep op rolletjes, mede dankzij Jan die als penningmeester moest toezien op een goede en verantwoorde besteding van een aanzienlijk budget.

Jan was een aimabel mens met veel interesses. Velen zullen hem missen.

Kees Krebs

Dirtzen Bolt terug op Eiberhof

Op zoek naar een oude foto van de ooievaars die volgens verhalen zelfs in de tuin van de vroegere villa rondliepen, belandde ik bij mevrouw Dirtzen van der Wijk-Bolt. Niet alleen had zij een foto uit 1955 met daarop een ooievaar, maar zij vertelde ook interessante dingen over haar ouders en grootouders en over belangrijke gebeurtenissen uit haar leven. Daarbij bekeken we het fotoalbum waaruit ook de afbeeldingen bij dit artikel afkomstig zijn.

Voor de vierde keer op Eiberhof, Dirtzens leven in een notedop

Dirtzen werd in 1930 op Eiberhof geboren als dochter van Jan Lubbertus Bolt en Jannie Anje Grommers. Ze is de derde van vier kinderen en vernoemd naar haar oma Dirtsen Bòlt Siccama. Tot 1933 woonde zij met haar ouders in het huis aan de Hoofdstraat.

In dat jaar kocht haar vader café Spoorzicht in Warffum. Haar ouders, en vooral haar moeder, beschikten over de juiste eigenschappen om zo'n zaak te runnen en volgens Dirtzen was het een florerend bedrijf dat haar ouders in 1948 van de hand deden.

Ze was 18 jaar toen ze met haar ouders op villa Eiberhof terugkeerde. Daar leerde ze haar toekomstige man en overbuurjongen Harry van der Wijk kennen. Herman Popko zoals hij officieel heette was de zoon van notaris van der Wijk die in Linea Recta woonde.

Deze foto's van Dirtzens ouders werden waarschijnlijk (vlak) voor hun huwelijk gemaakt. Links Jan Lubbertus (1891-1988) en rechts Jannie Anje Grommers 1905-1992. Zij was de dochter van de toenmalige eigenaar en uitbater van -nu- café in't Holt

Ze trouwden in 1957. Het jonge paar woonde aanvankelijk in Groningen. Daarna verhuisde het gezin naar Emmen waar Harry van der Wijk kandidaat notaris werd. In die plaats werden ook hun drie kinderen geboren. Toen van der Wijk in 1965 notaris werd in Zuidbroek verhuisde het jonge gezin naar een tijdelijke woning in Noordbroek. De notariswoning was nog in aanbouw. In maart 1966 kwam de man van Dirtzen bij een verkeersongeluk om het leven. Zij wilde daarna geen dag langer in Noordbroek blijven. Het gezin vond in afwachting van een nieuwe woning voor een jaar onderdak bij haar ouders op Eiberhof. Daarna ging Dirtzen met haar kinderen in de Julianalaan wonen.

Na 54 jaar keerde zij in 2011 terug op de plek waar haar leven begon. Toen het appartement dat haar ouders in 1970 betrokken te koop was, besloot zij daar te gaan wonen. Haar kamers zien uit op de tuin waarin tot 1969 de villa Eiberhof stond. De plaats waar zij geboren werd en waar zij een deel van haar jeugd doorbracht.

Grootouders

Dirtzens grootouders Petrus Bolt (1865) en Dirtsen Siccama (1865) waren boer en boerin bij Den Horn. Hun boerderij wordt nu bewoond door de familie Mulder.

Het gezin Bolt begin 1900. Van links naar rechts Jan Lubbertus, Pé (Postema), moeder Dirtsen, dochter Cornelia Petronella en vader Petrus. Toen men naar Zuidhorn verhuisde was Petrus al overleden.

Petrus Bolt was naast boer een hartstochtelijk paardenliefhebber die dravers fokte en regelmatig aan wedstrijden deelnam^{*}. In 1920 kocht de toen 55 jarige Bolt de villa Eiberhof met het plan om, in navolging van andere rentenierende boeren, zijn oude dag in Zuidhorn te slijten. Het huis moet in zijn ogen een aantrekkelijk object geweest zijn want de schuren naast het huis boden ruimte voor paard en wagen. Helaas smaakte hij nimmer het genoegen om aan de Hoofdstraat te wonen. In 1922 stierf hij op 57 jarige leeftijd aan de gevolgen van gordelroos. Een aandoening waartegen destijds weinig te doen was.

^{*}) Dirtzens vader Jan Lubbertus erfde deze liefde voor de paardensport. Op 70 jarige leeftijd deed hij nog mee aan de kermisdraverij in Zuidhorn van 1961.

Hoe een stukje oud Zuidhorn aan de vooruitgang ten prooi viel

Na de wederopbouw jaren begon de periode waarin kapitaalkrachtiger forenzen en dito senioren op zoek gingen naar een betaalbare woning buiten de stad. Het was ook de tijd waarin de eerste vastgoedontwikkelaars, met of zonder steun van het gemeentebestuur, de rol van de lokale aannemers overnamen. Dirtzen vertelde dat de gemeente grote belangstelling had voor haar ouderlijk huis in het centrum van Zuidhorn. En het schijnt dat de toenmalige burgemeester Stronkhorst de familie Bolt onder druk zette om hun huis en grond aan de gemeente te verkopen. Hij moet zelfs met onteigening bedreigd hebben. Dat vader Bolt weigerde had te maken met het feit dat hij en zijn vrouw graag op deze plek wilden blijven wonen. Iets dat onmogelijk zou zijn als de gemeente het plan zou doorzetten om hier winkels en/of een nieuw gemeentehuis te laten bouwen. De familie Bolt gaf er de voorkeur aan dat het terrein een woonbestemming zou krijgen. Hun wens ging in vervulling toen zich een bedrijf meldde dat hier een appartementengebouw voor senioren wilde bouwen. Voor 250.000 gulden verwisselde Eiberhof van eigenaar. En toen Stronkhorst in 1969 naar Schoorl vertrok was de bouwaanvraag voor een serviceflat met 102 woningen ingediend.

„Ja, we komen er rond voor uit, we wilden een zorgeloze oude dag. Daarom wilden we in een serviceflat, liefst niet te ver van Groningen in een leuke plaats. Vèr van 't lawaai, vèr van alle drukte en toch in de kom van het dorp. Kijk, en dat vonden we hier in de Eiberhof in Zuidhorn. Dat ook maar 5 minuten van het station ligt waar de trein je met een half uur-dienst in 9 minuten in Groningen brengt. Je hebt hier volop rust en privacy met aan de andere kant veel, heel veel gezelligheid. Bovendien is de service ronduit goed.

't echtpaar Bolt in de Eiberhof: werkelijk, je woont hier zorgeloos.

Er zijn echt veel servicemogelijkheden, zoals dagelijks keuzemenu in je appartement; je hebt hier ekstra logeerkamers, 'n onderhoudsdienst, huishoudelijke hulp, rekreatieruimten, 'n wasserette enz. enz.

Ja, en dan mòet ik nog zeggen dat je hier in de Eiberhof relatief gezien erg voordelig woont.

Wij betalen bijvoorbeeld voor onze 2-kamerflat f 410,— per maand en als we gebruik maken van alle servicemogelijkheden komt daar f 355,— servicekosten bij. Er is ook nog de mogelijkheid van een zit-slaapkamerflat van f 270,— per maand en servicekosten f 195,—. 't Is betaalbaar en dat is ook heel belangrijk hoor. Nee, m'n vrouw en ik kunnen maar één ding zeggen: werkelijk, je woont hier zorgeloos . . ."

U bent óók welkom in de Eiberhof, de betaalbare serviceflat die van alle gemakken is voorzien die u van een serviceflat verwachten mag.

U kunt zo'n flat in de Eiberhof huren, doch ook kopen.

Wilt u méér weten?

Als u de bon invult en opstuurt naar Kats Bouwbedrijf in Leeuwarden, ontvangt u geheel vrijblijvend nader informatie en prijzen.

± 1971 oktober.

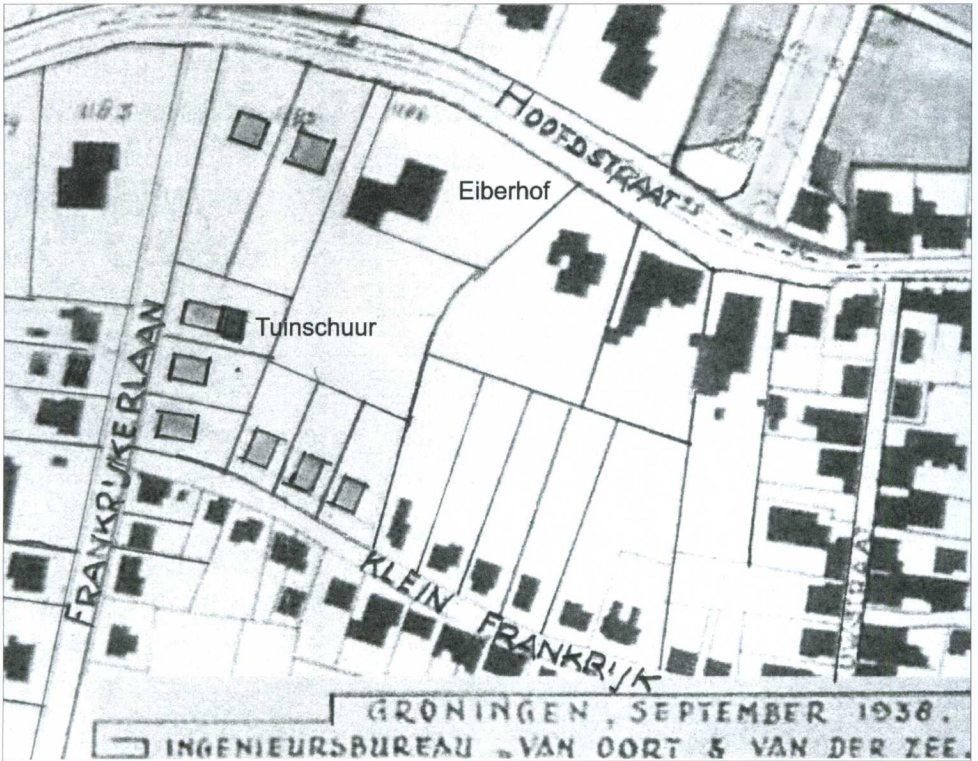
kats N.V.

Bouwbedrijf
Europaplein 19-22, Leeuwarden.

In een advertentie van de nieuwe Eiberhof vertellen Bolt en zijn vrouw hoe prettig het wonen is in dit nieuwe complex waar ze meer comfort hebben dan in hun afgebroken villa.

Een vergeten uitbreidingsplan uit 1938

Destijds was er veel kritiek op het project en ook Ditzzen heeft heel wat keren te horen gekregen hoezeer men het betreurt dat haar vader destijds deze beslissing nam. En nog steeds ergeren velen zich aan de afmetingen van het bouwwerk. Maar was er een invulling geweest die beter in de omgeving had gepast? Daarvoor bestond inderdaad een plan. Al voor de oorlog waren op de ruime kavel van de Eiberhof 8 bouwpercelen geprojecteerd. Aan dit uitbreidingsplan van 1938 lag een visie ten grondslag die wél rekening hield met het dorpse karakter van Zuidhorn. Dit in tegenstelling tot het plan dat na 1960 werd uitgevoerd. En dat er spijtig genoeg toe leidde dat deze hoek van 'het dorp van toen' voorgoed onder semi stedelijke bebouwing verdween.

Dit kaartfragment uit 1938 toont een aangepaste verkaveling en bebouwing met acht vrijstaande woningen. Ook toen zagen de plannenmakers Zuidhorn uitgroeien tot een aantrekkelijk villadorp waar het goed toeven was voor gepensioneerden en forenzen die, net als nu, dankzij de uitstekende spoorverbinding de geuegten van de stad zouden paren aan die van het platteland.

Nico Attema

Het interieur van de Hanckemaborg

In onze periodiek van juli 2012 stond een oproep van de Hanckemacommissie naar voorwerpen afkomstig van de Hanckemaborg. Delen van het ex- en interieur zijn na de afbraak in 1877 verkocht en her en der terechtgekomen. De commissie wil graag weten waar deze nu zijn. Een groot aantal stukken is nu eigendom van de Gemeente Zuidhorn, het Groninger Museum en van particulieren, maar misschien weet u van nog meer voorwerpen de verblijfplaats.

In dit artikel wil de Hanckemacommissie iets meer vertellen over het interieur van de borg en de inrichting daarvan.

1875 De enige foto van de in 1877 afgebroken borg. Links de hoofdingang

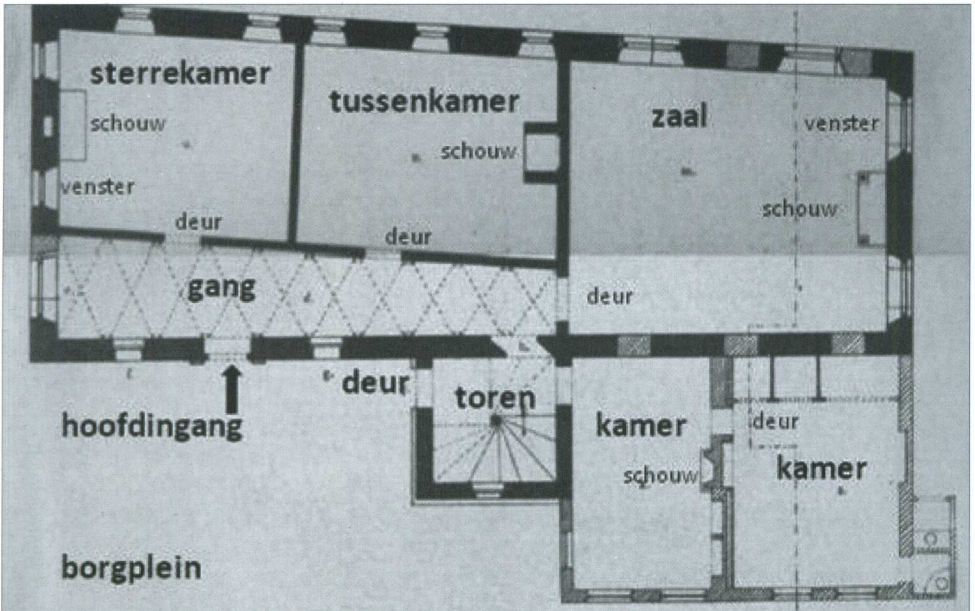
In Zuidhorn stonden in het verleden drie borgen n.l. de Jellemaborg, de Klinckemaborg en de Hanckemaborg. Van deze drie borgen is de Hanckemaborg het meest bekend. Deze borg heeft een rijke geschiedenis en is op vele tekeningen en schilderijen afgebeeld.

De laatste bewoners waren Maurits Clant Bindervoet en zijn vrouw Hiltje Gerharda Piccardt met hun acht kinderen. Zij woonden op de borg van 1869 tot 1876. Toen ze naar Haarlem verhuisden namen ze, zoals gebruikelijk, hun rijke inventaris mee, met uitzondering van bijv. de haardschouwen.

De borg werd in een advertentie van de heer Bindervoet in de Provinciaal Groninger Courant van 25 juni 1877 op afbraak te koop aangeboden en daarna gesloopt.

Voordat echter met de sloop werd begonnen, hebben de Rijksadviseurs voor Monumenten de borg in kaart gebracht. We hebben daardoor een goed beeld gekregen van het gebouw door middel van aanzichten, plattegronden en dwarsdoorsneden.

De plaats en contouren van de afgebroken borg zijn op initiatief van de Historische Kring Zuidhorn in 1992 aan de Hanckemalaan zichtbaar gemaakt door middel van stenen en wegmarkeringen.

Plattegrond van de begane grond uit het jaar 1877. De zwarte muren geven de contouren aan van het oudste gedeelte van de borg, de grijze muren de latere aanbouw.

Het interieur

In tegenstelling tot de buitenkant van de borg zijn van het interieur van de borg geen foto's of tekeningen aanwezig. Toch valt er wel iets over te zeggen. In de Groninger Volksalmanak van 1924 heeft Jacob Vinhuizen uit Middelstum de herinneringen opgeschreven van de drie dochters van de laatste bewoners, vooral die aan het interieur zoals dat het er kort voor de afbraak uitzag. We beperken ons in dit artikel tot de begane grond (zie plattegrond). Hier bevinden zich de hoofdvertrekken van de borg. We beginnen onze rondleiding door de vertrekken vanaf de hoofdingang op het borgplein.

De hoofdingang

Komend vanaf de huidige Boslaan bereiken we het borgterrein via een monumentale poort ter plaatse van de buitengracht. Via een in 1871 gebouwde nieuwe brug over de binnengracht komen we op het borgplein. Direct links van het plein bevond zich de hoofdingang (zie foto en plattegrond), herkenbaar aan de kwartierwapens van Clant, Ripperda, Coenders en Clant. Achter deze deur bevond zich de centrale gang.

De centrale gang

Het plafond hiervan bestond uit een kruisgewelf (foto links: kruisgewelf boven de gang van het klooster in Ter Apel). Drie zware eikenhouten deuren gaven toegang tot de aanliggende vertrekken. Deze deuren waren aan de gangzijde beschilderd met vrouwenfiguren voorstellende de drie Gratiën. Het waren in de antieke mythologie godinnen. Ten tijde van het Classicisme (1770-1830) was het een veelgebruikt thema in de schilderkunst; Euphrosyne (vreugde), Aglaia (glans) en Thaleia (bloeiende). De deuren zijn bewaard gebleven (zie foto's) en hangen nu in de hal van de Piloersema-borg in Den Ham en zijn eigendom van de gemeente Zuidhorn.

De sterrekamer

Deze kamer ontleent zijn naam aan het blauw geschilderde balkenplafond dat de hemel moest voorstellen. De maan en de sterren waren hierop aangebracht van zwaar verguld hout of lood. Welke functie deze kamer in de borg had is niet bekend, maar te denken valt aan woonkamer of herenkamer. In het vertrek waren vier vensters aangebracht in de zes voet (1,8 m) dikke muren. Ze gaven uitzicht op brug, koets- en schathuis met bijbehorende terreinen. De vloer en vensterbanken waren van wit marmer. De ramen in de vensters hadden eerst kleine glas-in-lood ruitjes met daarin de wapens van de borgheren. Deze ramen zijn later voorzien van roodgebrande Boheemse glasranden, die minder licht doorlieten.

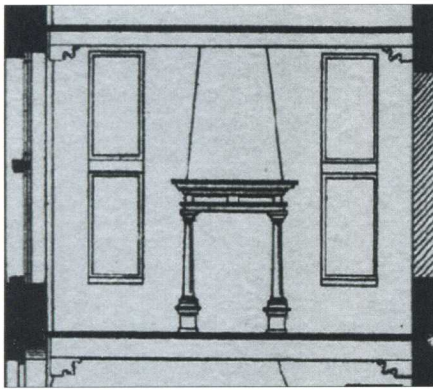
De wanden van de kamer waren met goudleer bekleed, waarin bloemmotieven waren verwerkt in de kleuren blauw en goud. Een monumentale schouw van eikenhout met veel houtsnijwerk (zie foto), nu in het bezit van het Groninger Museum, gaf deze kamer een rijk aanzien. Boven de schouw een schilderij van stadhouder-koning Willem III, een geschenk van de koning aan de Heer van Hanckema. De koning zit in vol ornaat aan een tafel bedekt met een kleed in een zacht-rode kleur met afhangende franje met daarin het wapen van de koning geweven. Op de foto staat een ander schilderij van koning Willem III dan Jacob Vinhuizen in zijn Groningse Volksalmanak van 1924 beschrijft. Waarom het huidige schilderij in de schouw, met Willem III te paard, een andere is kan ook Egge Knol van het Groninger Museum niet verklaren. Van het overige meubilair in deze kamer is niets bekend, maar het zal vermoedelijk 18^e of 19^e eeuws geweest zijn.

De tussenkamer

Tussen de sterrekamer en de zaal lag de zgn. tussenkamer, wellicht de eetkamer of bibliotheek/studeerkamer. Deze kamer had ook een zeer fraaie schouw met daarboven een 2 m brede schoorsteenversiering van een mythologische naaktfiguur in het bos samen met de fluitspelende god Pan en met vanuit het bos glurende halfgoden. De schouw was in zwart marmer uitgevoerd met vergulde versieringen.

De wanden van deze kamer waren ook met goudleren behang bekleed. De kamer had drie rondboogvensters.

De zaal

De mooiste en grootste kamer van de borg was de “sael”. Hier ontving de borgheer zijn gasten. Hier zal de Heer van Hanckema waarschijnlijk ook Koning Willem III hebben ontvangen toen deze een eenmalig bezoek bracht aan de borg. De wanden van deze kamer waren voorzien van gobelins (wandkleden) en aan de oostwand stond een grote schouw (schoorsteenmantel) die rustte op twee marmeren zuilen. (zie de tekening

hiernaast uit 1877) Boven de schouw waren de wapens van Clant en Ripperda en het jaartal 1676 geweven in een wandkleed. De hoofdkleur van de wandkleden was groen. Op de wandkleden was een bos met vijver afgebeeld met eenden en zwanen. Ook is er een hond te zien. In de bomen van het bos zaten felgekleurde uitheemse vogels in de kleuren vuurrood en papagaai groen. Het plafond bestond

uit zware oude karmijnrode balken, die bij de muren werden ondersteund door zg. stempels in de kleuren rood en goud. Op deze balken lagen de houten planken van het plafond.

In deze kamer zaten vier hoge vensters, in de 18^e eeuw voorzien van ramen met kleine glas-in-lood ruitjes met het wapen van de familie Clant daarin gebrand. Op de foto hiernaast een origineel ruitje uit het archief van de HKZ. Later werden deze ramen vervangen door ramen met grote ruiten.

Overige vertrekken

Op de begane grond bevonden zich verder de toren met daarin de wenteltrap naar de kelder, en naar de boven- en zolderverdieping. Achter de toren bevonden zich nog twee vertrekken waarvan één met een monumentale schouw met veel houtsnijwerk.

Boven de schouw een mythologische afbeelding van een vrouw met een everzwijn op haar schoot en een man met pijl en boog.

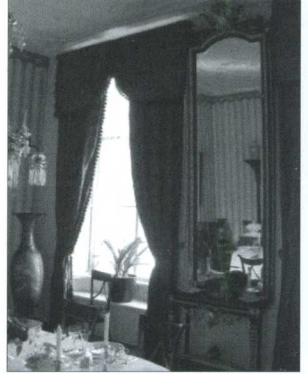
De wanden van deze kamer waren behangen met goudleer waarin vogel- en bladmotieven waren verwerkt in de kleuren rood, groen en zwart.

De inboedel

De inboedel is uiteraard voor het merendeel terechtgekomen bij de nazaten van de families die op de borg hebben gewoond. Het Groninger Museum bezit veel delen van het interieur, zoals de monumentale schouw. Soms worden ze langdurig uitgeleend zoals b.v. het bovenlicht in het schathuis of de drie gratiën in de Piloersewaborg.

De Historische Kring heeft in 1992 een theekistje gekregen (foto rechtsboven) afkomstig van de Hanckemaborg. Het is een 18^e eeuws zeskantig houten kistje, voorzien van een binnen- en buitendeksel. De buitenkant is versierd met rolletjes perkament met in het midden van elk vlak een sierlijk figuurtje. De inmiddels verkleurde rolletjes perkament waren oorspronkelijk rood, blauw en goudkleurig. Het perkament is aan het eind van de 18^e eeuw aangebracht door Freule Josina Clant of haar zuster Freule Allegonda Clant.

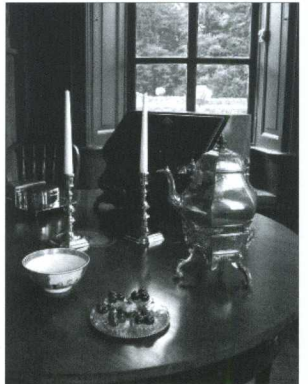
De twee foto's rechts in het midden zijn gemaakt in de borg Verhildersum. De gordijnen hangen in de middenkamer en zijn afkomstig uit de Hanckemaborg.

In de hal van Verhildersum staat bovendien een plantentafel uit de Hanckemaborg met daarop de familiewapens van het echtpaar Bindervoet-Piccardt, de laatste bewoners van de borg.

De kandelaars, een presenteerschaaltje en een theestoof met theepot van zilver staan in de Menkemaborg. Ze zijn prachtig versierd en gegraveerd en worden permanent uitgeleend door het Groninger Museum.

Mocht u de verblijfplaats kennen van andere voorwerpen van de borg, dan horen wij dat graag.

Wiebe Renkema

Grafteksten weer leesbaar

Ook deze zomer was een aantal vrijwilligers bezig met het zichtbaar maken van de teksten op de grafstenen rond de Ned. Hervormde kerk. De groep bestond dit jaar uit Engbert Gotink, Bart Vrolijk, Jilke Kooyenga, Marleen Diepenveen en Jannie Dijkstra, die onderstaand verslag schreef.

Ouderdom

In 1829 werd het begraven in de kerk bij Koninklijk Besluit verboden en in 1869 werd in de begrafeniswet bepaald dat nieuwe begraafplaatsen minstens 50 meter buiten de bebouwde kom van de gemeente moesten worden aangelegd. En dat was mede de reden voor de aanleg van de begraafplaats aan de Achterweg (nu Jellemaweg) die in 1868 in gebruik werd genomen.

Afgaande op de jaartallen die op de zerken staan vonden de teraardebestellingen hier bij de kerk plaats van 1833 tot en met 1867

Aanpak

Eerst werden de zerken schoongemaakt, daarna werden de scheuren gerepareerd en vervolgens werden de letters, cijfers en sommige doodssymbolen zoals bv. de vlinder met behulp van kwast, kurk en een speciale zwarte verf weer zo goed mogelijk zichtbaar gemaakt. In vrijwel alle gevallen lukte dat, maar helaas ligt er één zerk waarop met geen enkele techniek ook maar één letter of cijfer zichtbaar gemaakt kon worden. En we zullen dus nooit weten wie hier begraven werd(en). Een grafregister zou hier uitkomst kunnen bieden maar een dergelijk document is tot nu toe onbekend.

De schrijfster aan het werk met penseel en zwarte verf

Veel informatie omtrent de juiste en volledige naam, de geboorte- en sterfdatum enz. werd opgespoord via sites op internet zoals 'Genlias' en 'Alle Groningers'. In sommige gevallen was het een ware puzzel : bv. de grafsteen vlakbij de kerk van Metje Gaaiques Kleveringa, de zerken van de broers Iwema en die van de burgemeester Abresch en zijn echtgenote. Maar uiteindelijk zijn bijna alle, soms na veel discussie gereconstrueerde, opschriften nu weer duidelijk leesbaar.

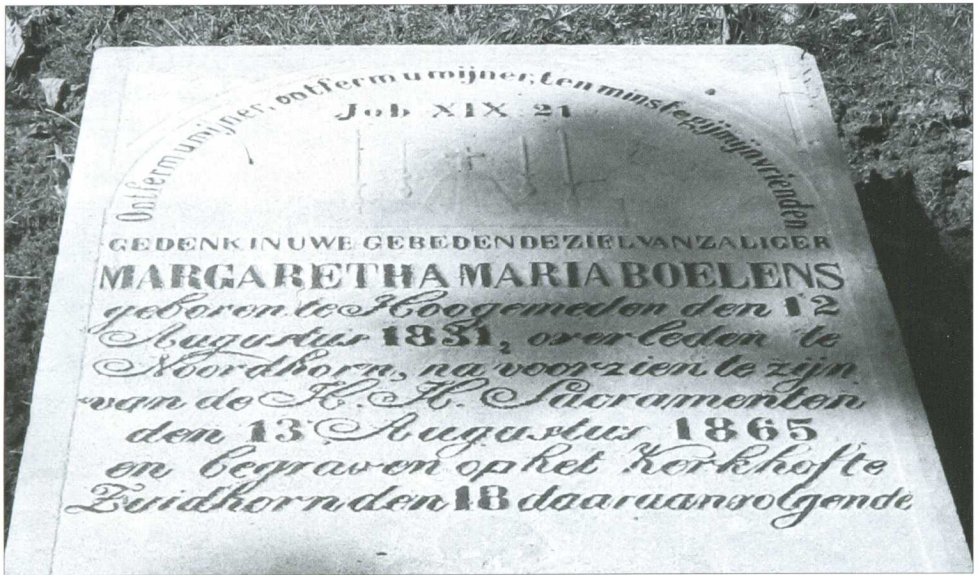
Open monumentendag 2012

Ter gelegenheid van open monumentendag op 14 september heb ik een aantal rondleidingen gegeven langs de opgeknapte zerken. Bij het lezen van de teksten kwamen natuurlijk van diverse kanten vragen. Wie was deze man, vrouw of dit kind?

Welke rol speelden zij in de toenmalige samenleving? Komt deze familienaam nog voor in het Zuidhorn van 2012 ?

Het was een verrassende en stimulerende ervaring dat er ook diverse nakomelingen aan de rondleiding deelnamen die interessante aanvullende informatie gaven over de mensen die hier begraven werden.

Jannie Dijkstra

Een opvallend grafmonument is dat van de 34 jarige Margaretha Boelens. Hoewel ze roomskatholiek was werd zij hier aan de zuidkant van de hervormde kerk begraven.

Moeke's spaarboekje

Een waargebeurd verhaal, geschreven door de in 1888 in Noordhorn geboren Joukje Zijlstra Wieringa.

Tjeerd en zijn vrouw Sietske woonden met hun 5 kinderen, 3 jongens en 2 meisjes, in een klein Gronings dorp. Tjeerd werkte bij mijn oom Nanninga in de houthandel. Hij vond zichzelf al vroeg te oud om nog met planken en balken te sjouwen en deze op de wagens te leggen. Dit liet hij graag door een jonger knechtje doen. Zijn vrouw Sietske was erg zuinig van aard. Zij kon zich niets ergers voorstellen dan later bij het Armbestuur te moeten aankloppen en daarom had zij een spaarbankboekje bij de Nutsspaarbank. Zelf ging zij ook uit werken en deed dit maar wat goed. De jongens moesten op zeer jonge leeftijd al op het land werken. Onkruid wieden, aardappelen rooien, enz. Het geld dat ze verdienden ging gedeeltelijk op Moeke's spaarboekje. Leerplicht was er nog niet in die tijd en de kinderen gingen dan ook maar weinig naar school met het gevolg dat ze nauwelijks konden lezen en schrijven. De meisjes gingen al vroeg in een dienstje. Een gedeelte van de verdiende centjes ging natuurlijk weer naar Moeke's spaarboekje.

Dit ging zo door tot de jongens volwassen waren en geen zin meer hadden hun geld af te geven. Zij werden opstandig en balorig en verteerden hun geld liever in het kroegje. De baldadigheid van de jongens ging zover dat zij een plaag in het dorp en voor hun ouders werden.

Op zekere dag kwamen ze op het idee om naar Amerika te gaan. Dat was het land der toekomst! De ouders waren best wel een beetje opgelucht en dachten: misschien komen ze nog wel eens schatrijk terug.

Hun foto werd gemaakt en omdat ik er als klein meisje nog wel eens kwam, kreeg ik er ook één. Voor tante bracht ik namelijk nog wel eens een pannetje soep of pannenkoeken naar Tjeerd en Sietske. Via een schuurtje kwam je in hun huisje. Dat schuurtje was iets verschrikkelijks. Het stonk er zo. Tjeerd liep n.l. het liefste met een jute zak over zijn schouder door het dorp, roepend: Hedde ge nog oude vodde of bonke? De vodden en bonken bewaarde hij dan in het schuurtje tot ze verkocht werden. Hij wist precies waar geslacht werd; haalde dus nogal wat op en verdiende daar een extra centje mee, dat natuurlijk weer op Moeke's boekje kwam, als ze het gedaan kon krijgen.

Na enige tijd begonnen Tjeerd en Sietske er ook over te denken naar Amerika te gaan en de jongens op te zoeken. Maar waar woonden de jongens? Alleen van Pieter hoorden ze nog wel eens wat. Van de twee andere jongens hadden ze nooit enig bericht ontvangen.

Spraken ze over naar Amerika gaan, dan zeiden de mensen: “Amerika is zo groot en de mensen spreken daar Engels. Je verstaat de mensen niet.” “In de Biebel stait,” zei Tjeerd: “As alle mensen maar naar letter van Biebel praten, dan kennen ze mekaar deur de haile wereld verstoan.” En er zijn ook hele hoge bergen, wisten de dorpsbewoners te vertellen. Maar nooit zulke hoge bargaen als op de Veluwe, reageerde Tjeerd dan, want daar ben ik zelf geweest toen ik soldaat was. Tjeerd en Sietske hadden samen vaak ruzie over het Amerika-plan. Als de één er heen wilde, wilde de ander weer niet.

Intussen gebeurde er wat anders. Er was een oude man die buiten het dorp op een klein stukje grond woonde en daar leefde met een geit en wat kippen en hijzelf verbouwde wat aardappelen. Ruim 80 jaar was Oude Jan. Het Armbestuur vond dat dit zo niet langer ging. De oude man was echter bij geen enkele kerk aangesloten. Men bedacht toen dat de Doopsgezinde kerk geen armen te steunen had en wat lag dan meer voor de hand, dan dat de oude man maar Doopsgezind moest worden. De pas afgestudeerde dominee uit Amsterdam werd er op afgestuurd en hij kwam terug met de boodschap dat het heel best kon. In het huisje achter de kerk waar vroeger de koster had gewoond en dat nu leeg stond, daar kon Jan wel wonen. Zijn schoondochter zou voor zijn eten zorgen. Op zijn verjaardag kwam Nanninga met een grote zak Niemeijer's Baaitabak, een ander met een pijp of Groninger koek en onze Jan was zielsgelukkig.

Jan werd ouder en ouder en het wonen in dit huisje wilde ook niet meer. Hij verwaarloosde zichzelf. Nee, Jan moest maar ergens in de kost. Toen Sietske dit hoorde, bedacht ze dat zij de oude Jan wel in huis kon nemen. Elke week een goede betaling en dat geld kon weer op het boekje bijgeschreven worden. Zo gezegd, zo gedaan. Er kwam een ledikant voor het raam te staan en Jan kon mooi uitkijken op de Schipperstraat. Iedereen had belangstelling voor de oude man. De jaren verstreken en de oude man was bijna 100 jaar. Zijn 99^e verjaardag werd opgeluisterd door het koor van het Leger des Heils dat voor zijn raam kwam zingen. Korte tijd later overleed Jan.

Inmiddels was er bericht van Pieter uit Amerika gekomen dat hij ging trouwen. Hij stuurde zijn ouders een foto van een huis met een veranda ervoor en naast Pieter stond zijn vrouw. Wat waren Tjeerd en Sietske trots. Wie had een huis met een veranda! Dat was alleen hun Pieter.

Het oude plan om zelf naar Amerika te gaan kwam weer boven. Maar hoe? Iemand uit een naburig dorp zou ook gaan. Die man werkte op de boot en onder in het schip konden nog wel een paar passagiers mee. Alles werd verkocht. Het huisje – het mooie, altijd blinkende kabinet waar Sietske zo opgewreven en gepoetst had.

Alleen de mooiste kopjes, zorgvuldig in een korfje gepakt, gingen mee voor de schoondochter. Op advies van de bank namen ze slechts de helft van het spaargeld mee. Mocht het eens niet meevallen in Amerika, dan hadden ze hier nog wat geld. Sietske had het geld in een enveloppe op Tjeerd's borstrok genaaid.

De reis was verrukkelijk. Elke dag schone lakens op bed en 's middags wel eens pudding of een appelsien. (Een medereiziger schreef de brieven aan Nanninga en zo werden wij op de hoogte gehouden.)

Na verloop van tijd kwam er weer een brief. Die was niet zo mooi. Het viel hen bar tegen. Ze konden de mensen niet verstaan en Tjeerd moest ook werken. Hij moest langs de spoorlijn lopen en daar de steenkolen oprapen die van de voorbijgekomen locomotieven waren afgevallen. Daar liep Tjeerd weer, maar nu in het verre Amerika, met een jute zal over zijn schouder. Ook Sietske had het niet bijster naar haar zin. Ze had een heel andere opvatting over de huishouding dan haar Amerikaanse schoondochter. De twee vrouwen hadden eens zo'n ruzie dat ze elkaar de haren uit het hoofd trokken.

Later hoorden we dat Sietske ernstig ziek was. Zij is in Amerika gestorven en begraven.

Tjeerd vond dat hij weer naar zijn oude dorp terug moest gaan. Het kapitaaltje dat nog op de bank stond, maakte hij vrolijk op en hij vertelde aan een ieder over de wonderen van Amerika.

Na enige tijd waren de spaarcentjes op en wat Sietske nooit gewild had, deed haar man nu: hij stapte met een gerust geweten naar het armbestuur

Het eind van de Schipperstraat in Noordhorn, zoals het er destijds uitzag. In het huis rechts woonde de fam. Nanninga. Oom en tante van de schrijfster

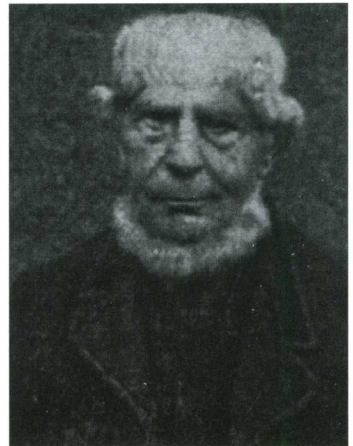

Achtergronden

Dit verhaal is in juli 1977 gepubliceerd in "De Bosduif" een eigen blad van het Asser tehuis voor ouderen, 'de Boshof' waar de schrijfster met haar echtgenoot woonde. Het werd ook afgedrukt in 'Tussen de Rails'. Joukje Wieringa is in 1888 in haar 'klein Gronings dorp' geboren. Haar verhaal speelt dus in Noordhorn. Dit feit werd bevestigd door de eveneens in Noordhorn geboren Lena Koning-Wieringa. Zij is een nicht van Joukje. Zij gaf dit verhaal aan Piet Helmus.

Het is vrijwel zeker dat het hier gaat over de lotgevallen van de familie Neven die tot 1906 aan het einde van de Schipperstraat woonde. De overeenkomst tussen Joukje's verhaal en dat van Martijn Hes op blz. 132 in 'Noordhorn vanaf de Schamel' is treffend. Moeke is Edina Neven-van Dijk en Tjeerd heet in werkelijkheid Marten. Joukje heeft hun namen waarschijnlijk uit privacy overwegingen gewijzigd. Het echtpaar kwam in 1906 met de Ryndam in New York aan. Marten was toen 68 en Diena 67 jaar. Op Ellis Island noteerde de 'immigration officer' als hun bestemming: 'son P.Neven' in Lansing Michigan.

*Oude Jan moet Jan Gosses de Jager zijn geweest
Hij werd in 1804 geboren in Grijpskerk en overleed
1905 in Noordhorn. 100 jaar oud. In de tekst bij
deze foto schrijft de verslaggever: 'tragisch genoeg
als gevolg van de buitengewone drukte en
opwinding die dit eeuwfeest voor hem meebracht'
Na zijn overlijden stond niets meer de wereldreis
van het echtpaar Neven in de weg*

Rabobank

Zoek het niet te ver haal het bij de Zevenster

- **Diervoeders**
Honden, Katten, Knaagdieren, Vogels en Kippen
- **Diverse Tuinbenodigdheden**
Kunstmest, Kalk, Potgrond, Koemestkorrels
- **Patura afrastering**
- **Werkschoenen, Klompen, Laarzen en Overall's**
- **Farming Toys speelgoed voor uw kinderen**
Siku, Britains, Joal en Bruder (Gratis catalogus af te halen)

De Zevenster
Kuipers v.o.f.
De Gast 82 – Zuidhorn
Tel. 0594-502074

- ▶ Verkoop nieuwe en gebruikte auto's
- ▶ Reparatie, onderhoud en APK van alle merken
- ▶ Avia tankstation met bediening

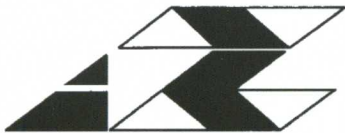
Toyota dealer

Langestraat 22 Noordhorn
Tel. 0594-507850

OPTIEK

Hoofdstraat 23 ZUIDHORN Tel: 0594-500277

Administratiekantoor

Rossing

www.rossingadm.nl

BURGLER

TRANSPORT BV

Industrieweg 2a
9804 TG Noordhorn
Telefoon (0594) 50 25 33
Fax (0594) 50 23 93
www.burgler.nl

**Gespecialiseerd in het vervoer
van vloeistoffen**

Dierenspecialzaak
Tuinbenodigdheden
Hengelsport
Vrijtijdsartikelen.

Dorpsvenne 5 / Nieuwstraat 3
Tel.: 0594 502502
Fax: 0594 507649
(We bezorgen gratis)
e-mail:ahcwegman@cs.com
www.arnoldwegman.nl

**Tegen inlevering van deze advertentie 10% korting op uw aankopen
(geldt niet voor aanbiedingen)**

TWEEWIELERHUIS S. DE VRIES

Noorderweg 2
9804 RM Noordhorn
0594-502066

Bezoek ook onze website:
www.devriestweewielersnoordhorn.nl

Kleioskoop

erfgoededucatie

Historisch onderzoeksbureau van Bernardine Beenackers
Gespecialiseerd in: educatieve projecten en cultuurhistorische publicaties voor een breed publiek.

Admiraal Helfrichstraat 10
9801 EM Zuidhorn
Tel. 0594-503365
E-mail kleioskoop@planet.nl
www.kleioskoop.nl

Autobedrijf

Freddy van der Veen

Nieuwe en gebruikte auto's

Handelsweg 19B
9404 TK Noordhorn-Zuidhorn
Tel. 0594 - 502 433 / 502 414
Fax 0594 - 500 044

Universeel reparatiebedrijf

www.freddyvanderveen.nl

Matter

Ongediertebestrijding
Noordhorn 0594-503005

www.mollencursus.nl

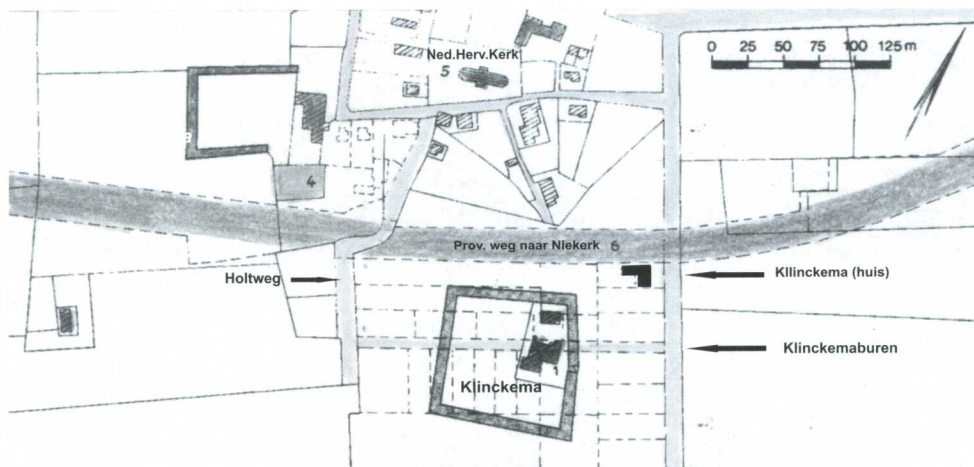
P.H.Matter
Meidoornstraat 1
9804 SH Noordhorn
Tel. 0594-503005
Mobiel 06-5758426
Email info@mollencursus.nl

Berend Siertsema nazaat van de laatste Heer van Klinckema

Sinds enige tijd houd ik mij bezig met de geschiedenis van Klinckema. Het onderwerp boeit mij vooral vanwege het feit dat er geen afbeeldingen van de vroegere borg, of heerd bekend zijn. En ook niet, en dat is vreemd, van het landhuis dat er rond 1840 voor in de plaats kwam. Formsma geeft in zijn boek Groninger Borgen een beschrijving die de indruk wekt dat hiermee wel zo ongeveer alles over borg en landgoed gezegd is. Maar is dat ook werkelijk het geval?

Sporen

Ooit kreeg ik van de heer Feitze van Zwol een ordner te leen met daarin een groot aantal kopieën die alle betrekking hebben op de geschiedenis van Zuidhorn. Fragmenten uit boeken, artikelen, brieven en ook akten waaronder het testament dat Johan Hora Buma, de laatste heer van Klinckema, in 1863 kort voor zijn dood eigenhandig schreef. Daarnaast bevat de map kopieën van plattegrondjes waarop de omtrekken en maten van de af te breken borg en het nieuw te bouwen landhuis staan. Deze kaartjes werden tussen 1840 en 1847 door verschillende landmeters getekend. Niet ten behoeve van de sloop- of bouwvergunning van de gemeente Zuidhorn, maar voor de Dienst van 's Rijksbelastingen. Op basis van deze gegevens bepaalde men de waarde van Hora Buma's bezittingen.

Ligging van de borg Klinckema te Zuidhorn die Hora Buma in 1839 liet slopen. Op de plattegrond van 1832 zijn de huidige verkaveling van het terrein en de Provinciale weg geprojecteerd.

Al lezend vatte ik het plan op om mij te verdiepen in het leven van Johan Hora Buma. De man die het oude Klinckema liet slopen om vervolgens op diezelfde plaats een landhuis te laten bouwen. Een representatieve woning die hij 17 jaar later alweer liet afbreken. Wie was deze man? En wat waren zijn beweegredenen? Hopelijk zou ik op deze speurtocht uiteindelijk ook de bronnen vinden die een antwoord geven op de prangende vraag hoe borg of heard, en het latere landhuis, eruit zagen

Portretten

Het bestuderen van de inhoud van de ordner leverde naast data over geboorten huwelijken en sterfgevallen in de familie, ook een beeld op van Johan Hora's loopbaan. En zijn testament gaf een indruk van de aard en omvang van zijn bezittingen. De erflater beschrijft daarin namelijk vrij gedetailleerd een aantal voorwerpen en noemt de namen van degenen voor wie zij bestemd waren. Al lezend stuitte ik op de zin waarin hij zijn jongste en nog ongetrouwde dochter twee portretten van hem en zijn vrouw Janke Simons toebedeelt. Deze opmerking liet mij niet meer los. Mogelijk waren deze afbeeldingen nog in het bezit van de nakomelingen van Johan Hora. Maar wie zijn dat en bij wie van hen waren deze portretjes dan beland? Het leek een onmogelijke opgave om de eventuele verblijfplaats van de portretten te achterhalen.

*familie Buma, aan myne jongste dochter geef ik de beide ge-
kleurde photos graphieën in vergulden lijsten, harer ouders, de o.
overige portraiten die er zijn, geef ik aan myne gezamenlyke kinderen*

De betreffende zin in het testament luidt: 'aan mijne jongste dochter geef ik de beide gekleurde photographieën in vergulden lijsten, harer ouders, de overige portretten die er zijn, geef ik aan mijn gezamenlijke kinderen'

Gelukkig toeval

Toen kwam het geluk mij te hulp. Tijdens een van mijn vele zoektochten op internet vond ik een alinea waarin iemand schreef: '*de heer Siertsema in Winterswijk is in het bezit van het paspoort van Johan Hora Buma*'.

Het leek de moeite waard om deze mijnheer te bellen.

Ik kreeg een uiterst vriendelijke en behulpzame nazaat aan de lijn. Hij vertelde dat Johan Hora de vader was van zijn overgrootmoeder Johanna Martha Aurelia. Verschillende documenten en voorwerpen uit de familie belandden in de loop van de jaren bij hem omdat men wist dat hij er belangstelling voor had.

Siertsema beloofde mij een overzicht te mailen van de stukken die betrekking hebben op de bewoners van Klinckema. Toen ik hem vroeg naar de portretten van zijn voorouders Hora Buma antwoordde hij dat die bij hem aan de wand hingen. Dat was meer dan ik verwacht had.

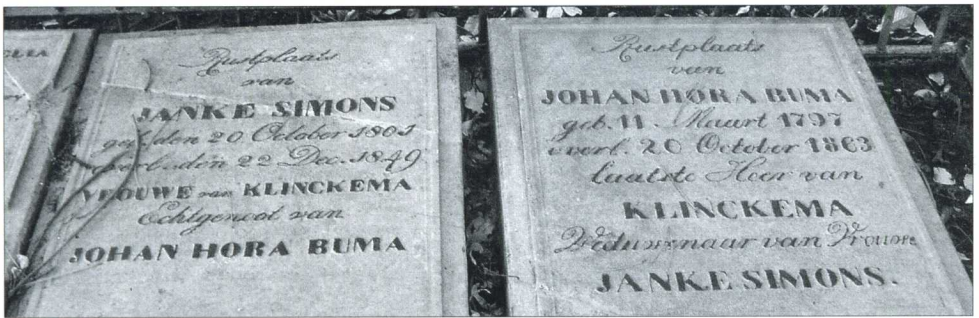
Winterswijk

Op een mooie dag in mei reisden mijn vrouw en ik af naar Winterswijk om de afbeeldingen en akten te bekijken en mogelijk te fotograferen. Na de lunch ging ik met mijn gastheer naar zijn werkkamer die volgestouwd was met albums en archiefdozen. Tot mijn grote verrassing bleek Berend Siertsema niet alleen in het bezit van het paspoort en de getekende portretjes van zijn voorouders, maar er zaten ook oeroude foto's in de map. Weliswaar had ik wel eens aan de mogelijkheid gedacht dat die zouden bestaan, tenslotte werden er na 1850 in de provincie al heel wat portretfoto's gemaakt, maar de kans dat ze zouden opduiken achtte ik miniem. De verrassing was dus groot. Van enkele foto's kreeg ik een afdruk, van andere maakte ik zelf een opname.

Uiterst voldaan reisden wij die dag terug naar Zuidhorn. De laatste bewoners van Klinckema hadden dankzij deze speurtocht en de zorg van hun nazaat een gezicht gekregen. Een resultaat dat motiveert om het 'sneupen' voort te zetten. Wellicht lukt het in de toekomst ook nog een afbeelding of beschrijving van het verdwenen Klinckema te vinden.

Dhr. Siertsema toont de stukken die betrekking hebben op zijn voorouders.

Het familiegraf van Hora Buma bevindt zich aan de zuidkant van de NH kerk. Janke Simons heet 'Vrouwe van Klinckema' en bij de naam Johan Hora Buma wordt vermeld dat hij de laatste Heer van Klinckema is.

Van Johan Hora Buma tot Berend Siertsema

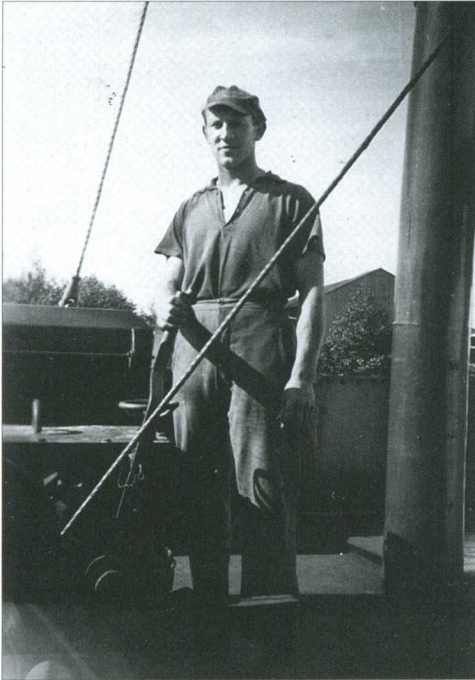

De ouders en voorouders van Berend woonden allen in de stad Groningen. Grootvader Johan Hora Feith had een huis aan de Westersingel dat in 1940 door een engelse blindganger werd getroffen. Hij verhuisde toen met het gehavende familiearchief naar zijn dochter en schoonzoon aan de Marktstraat 19. De inhoud van de dozen en kisten, en de verhalen van zijn grootvader, wekten de belangstelling van kleinzoon Berend die nu een deel van dit archief beheert.

Nico Attema

Stranding van de coaster Elisabeth bij Terheyde

Over ruim een maand is het 60 jaar geleden dat Nederland getroffen werd door de watersnoodramp. Aan de vooravond van de beruchte februarinacht strandt de dan 25 jarige Noordhorner Henk Jacob Helmus die als stuurman op de coaster Elisabeth vaart in vliegende storm op de kust bij Terheyde.

Het was toeval dat de 25 jarige Henk Helmus op 28 januari 1953 aanmonsterde op de Elisabeth, een kleine coaster. In feite had hij hier in Nederland al een punt gezet achter zijn zeemansbestaan. Met zijn bruid Martje Hamming uit Ezinge zou hij over enige maanden naar Canada emigreren. De tijd tot hun vertrek vulde hij met klussen voor verschillende opdrachtgevers die zijn vakbekwaamheid naar waarde wisten te schatten. Henk stond, en niet alleen in Noordhorn, bekend als iemand met twee rechterhanden. En toen de kapitein eigenaar van de Elisabeth op korte termijn een vierde bemanningslid nodig had voor één reis, uit en thuis, deed hij met succes

een beroep op de aanstaande bruidegom. Henk Helmus vertrok op 28 januari 1953 voor een laatste keer naar zee. Een reis die hem bijna fataal zou worden.

De reis

De Elisabeth, ook voor die tijd een kleine coaster (146 brt), was beladen met 170 ton aardappelmeel in 1700 balen en had als bestemming Londen. De bemanning bestond uit de al gepensioneerde kapitein J.Jonker, die de reis maakte ipv. zijn zieke schoonzoon, de kapitein-eigenaar David Smit uit Veendam. Voorts waren aan boord: stuurman H.J. Helmus, motordrijver A.Huberts en de kok J.Bakker. Het verslag dat later door de Raad voor de Scheepvaart werd vrij gegeven beschrijft de gebeurtenissen op deze reis van dag tot dag. Over de laatste uren wordt gedetailleerd bericht.

De Elisabeth uit Groningen op het strand voor Terheyde, muurvast in het zand maar relatief onbeschadigd.

Verkorte weergave van het reis- en rampverslag

Vertrek op 28 januari om 08.30 uit de Oosterhaven te Groningen en via het van Starckenborghkanaal naar Harlingen. Vervolgens op 29 januari om 07.00 vertrokken uit de buitenhaven en via de sluis van Kornwerderzand over het IJsselmeer naar Amsterdam. Om 17.30 door de Oranjesluizen. Om 18.30 afmeren bij Kromhout motorenfabriek en reparatie benzineleiding.

Op 30 januari (matige zw. wind) vertrokken en om 10.00 door de sluis bij IJmuiden. Aanvankelijk wordt melding gemaakt van lichte deining maar dan begint de barometer snel terug te lopen van 762 om 10.30 naar 744 in de vroege ochtend van 31 januari om 04.00 uur.

Daarvoor al waren om 03.00 de lampen uitgegaan omdat de dynamo de accu's al enige tijd niet meer oplaadde. Het feit dat de elektrische apparatuur niet meer werkte en het schip nauwelijks of niet meer tegen de westerstorm inkwam deed de kapitein rond 09.00 uur besluiten om te proberen Hoek van Holland te bereiken. Rond 16.00 krijgt men Scheveningen in de peiling en om 18.30 Hoek van Holland Zuid. Intussen heeft de bemanning onder zware omstandigheden een losgeslagen sloep vast kunnen sjoeren. Maar als later zware brekers over het dek slaan schiet de boot opnieuw los en slaat hij tegen het schip kapot.

Op sommige ogenblikken ziet men 'het vuur' van het Noorderhoofd bij Hoek van Holland maar dan begint het schip achteruit te drijven hoewel de motor nog op volle kracht draait . De Elisabeth drijft in oostelijke richting af, zware zeeën slaan door kajuit en stuurhut waardoor ramen en deuren stukslaan. Stuurman Helmus die het roer houdt krijgt de bakboorddeur van de stuurhut tegen zijn been. Het schip maakt water en de toestand wordt in toenemende mate kritiek. Niettemin draait de motor nog steeds en lukt het om het schip te sturen.

Om 19.30 is de toestand zo verslechterd dat besloten wordt om het schip voor de wind te draaien en het ten noorden van Hoek van Holland op het strand te zetten. De wind waait dan uit het westen met meer dan orkaansterkte.

Stranding op 31 januari

Om ongeveer kwart over acht 's avonds raakt het schip voor het eerst grond en een kwartier later blijft het vastzitten op ongeveer 150 meter van de duinvoet.

Vervolgens draait het dwars op de wind omdat het achterschip nog drijft. Na een halfuur zijn er mensen op het strand te zien en één voor één springen de mannen met zwemvest en lijn van boord. Allen komen behouden aan land. Lading, scheepspapieren en persoonlijke eigendommen gaan verloren.

De schipbreukelingen worden achter de duinen opgevangen in het café van de familie Damen waar ze van droge kleren, drank en voedsel worden voorzien. Terwijl zij van hun angstige avontuur bekomen raast de storm door. Die nacht zullen de dijken van de Zeeuwse en Zuidhollandse eilanden breken. En in het nieuws van de dagen die volgen zal voor een verslag van hun lotgevallen geen plaats zijn.

Een nieuw leven voor de Elisabeth

Het wrak dat als nummer A 101 tussen dam 11 en 12 van de Delflandse hoofden lag werd door Rijkswaterstaat voor een symbolische gulden overgedaan aan 'avonturiers'. De door hen ingeschakelde bergers slaagden erin om het schip los te trekken en naar de sloper in Spijkenisse te brengen. Het liep echter anders. Schipper Theuns en zijn zoon zagen wel wat in het wrak. Het schip werd 21 meter verlengd en er kwamen een nieuwe roef en stuurhuis op. De Elisabeth begon als Goretti aan een nieuw leven als binnenschip. Het werd in de daaropvolgende decennia nog verschillende malen verbouwd. Daarbij onderging het schip diverse naamsveranderingen.

En de schipbreukeling uit Noordhorn ?

De jonge zeeman trouwde enkele weken later zoals gepland en emigreerde met zijn bruid naar de Canadese westkust waar hij in dienst kwam van de Hudson Bay Company. Bij deze maatschappij voer hij vele jaren als machinist. Later werkte hij op een houtzagerij. Een drietal keren kwam hij terug naar het dorp van zijn jeugd. Henk overleed in 2008 op 81 jarige leeftijd.

Nico Attema

Juiste beslissing van kapitein

Op 27 April j.l. heeft de Raad voor de Scheepvaart een onderzoek ingesteld naar de oorzaak van de **stranding** op 31 Januari 1953 van het motorschip „Elisabeth”, tijdens zwaar stormweer op de Nederlandse kust bij Terheiden. In deze zaak werd gehoord de kapitein J. J. uit Groningen.

Het oordeel van de Raad, thans uitspraak doende, luidt: De Raad acht het een juiste beslissing van de kapitein, dat hij heeft besloten zijn schip op het strand te laten lopen, daar het duidelijk was geworden, dat hij het onmogelijk de Hoek binnen kon sturen en er grote kans bestond, dat het schip voordien zou zinken. De Raad is van oordeel, dat de kapitein geen schuld heeft aan deze **stranding** en dat deze niet behoort te worden gestraft.

Links : Op 27 april oordeelde de Raad voor de Scheepvaart dat kapitein Jonker juist had gehandeld door zijn schip op het strand te zetten.

Onder : Op 11 april, enkele maanden na de rampzalige gebeurtenis trouwde Hendrik Jacob Helmus in Ezinge met Martje Gepke Hamming.

Zuudhorn den

Komt ain vremde van poort of, en kikt den naor 't Zuuden
Hai zigt dei reuzenvlinten daor staon
Ieder Zuudhörner ken heur beduuden,
Dat daor is de Klinckemaolaon

't Lopt daor zoo mooi, bie zummer en zunschien,
En den veural ok, bie 't licht van de maon
As dei ol vlinten vertellen ais konnen
Wel dat daor 's aovends al kuieren gaon.

Maor is 't wat nattig, den kom j' der Ielk op de kovvie
't Is meer ain moeras, as ain weg om te gaon
Ben j'der per fiets, nou den is 't vast ain doffie
As joe nait slippen, den ben joe ain kraon

Gaoten ben der ien, om 'n ol peerd te begraoven
Braagel en smorrie, dat vien je allain
En kom j' ien 't lest nog behollen ien haoven
Den mo 'j mor nait naor joen broekspiepen zain

't Is haost ain raodsel hou de gemainteraodsleden
Zo'n toustand nog langer daor laoten bestaon
Al he 'j ok de haile provincie rondreden
Niks haolt er nog bie de Klinckemaolaon

Ain fluustert: zai hemmem heur eerder verknabpust
Ien 't mooie gebouw hier krek om de houk
En bie zoo 'n gebouw, nog uut veurige eeuwen
Heurt zoo 'n modderweg thuus, dat sprekt as ain bouk

Maor 'n ander weer zegt: "Veur 't verkeer op de wegen
Daor hem 'n B en W nooit gain ogen veur had
Overall komen de fouten joe tegen
Wacht mor ais even, den verduud'lijk 'k joe dat.

'k Wil joe eerst wiezen op 't jongste gebeuren
Op dat getalm mit de weg naor de Bril
Zoo as ze daor nou mit leggen te zeuren
Is toch ok zeker wel 't grootst paskwil

Behouften veur 't dorp, mouten daor hail wat passeeren
Veur 't verkeer mit de Woldkant, is Bril toch bestemd
Alles ken nou stiekum Noordhörn om marcheeren
't Hait mar doodleuk: "Brilweg is gestremd!"

En dat duurt nou al verschaidene weken
Maor ien dat wark komt hail nog gain fuut
'k Wait wel, aan wal zai 'j de maiste gebreken
Mor dit lopt host de spuigaoten uut.

En as nou straks , (mor wanneer) de weg tou nais klaor is
Mouten de vourluu mit 't halve gewicht daor volstaon
Maor 't is toch duud'lijk veur ieder, dat 't waor is
Dat daaraan nait altied ken worden voldaan.

As daor de politie straks goud op gait letten
Belooft dat ain massa processen verbaol
Den zel de kantonrechter oogen opzetten
En de griffier gait veur vast aan de haol

Dat is haost net, as ien vrouwen pronkkaomer
Zoo 'n ding is wel mooi, maor je hem 'n der niks an
En nou de weg straks goud is, nou mag j' om nait bruuken, wat haomer
Weer nou goud glad, anners snap j' der niks van

Kom je ien 't Noorden, de weg naor Olhoof toe
Of nog wat verder, de Balmhuuster Oldiek
Je merken opslag, as je over de grens gaon, nou?
Heb ik 't verkeerd veur, of heb ik geliek?

En den 't endje weg van Noordhörn of naor 't Tolhuus
't Scheepvaortkanaol is daor ok al niks weerd
Dei staile oprit bie 't spoor is ain aokeliek kruus
Veur de vourman, zoowel as 't ol peerd.

Zoo ben w' haost de haile gemainte rondkomen
Behalve de deurlopende weg nao Aimtil
Hail veul deegshaid nog nargens vernomen
Maor daor ston je gewoonweg veur stil.

Maor nou zeggen z' ien 't Zuuden: “t Begunt toch te daogen,
Ien de Raod ston 't er nooit zoo goud veur
Twai duren de verantwoording draogen
Der is hoop, dat de weg komt er deur.”

“Al mag börgmeester 't ok nog zoo veul keeren
Wie vraogen zoo lank om ons recht
En zellen ons net zoo lank weren
Tot de gemainte de weg der toch legt.”

Zoo zegt men, maor ik ken 't haost nait looven
Van 't jaor komt er vast al nait van
De Raod is wel goud ien 't beloven
Mor doun, daor komt 't nou mor op an.

'k Wil hopen, dat 't zoo toch nait lank meer zel duren
Straks rieden de boeren der langs “uut zien vaier? “
Zuudhörn slaght zoo 'n mal figuur bie zien burenen
En dat nog wel 't centrum van 't Westerketair.

Nov. 1916

*De maker van dit gedicht is Willem Tiessens 1874 - 1961
Hij nam actief deel aan aan het maatschappelijk leven in
Zuidhorn. Zo was hij lid van de Rederijkers en raadslid
voor de Vrijzinnige Partij.*

*Toen hij bijna 100 jaar geleden dit satirische gedicht
schreef was het nieuwe gemeentehuis kort daarvoor
ingewijd op 22 juni 1916 maar intussen liet de kwaliteit van
de wegen te wensen over.*

*Dé gelegenheid voor Tiessens om het gemeentebestuur in
dit gedicht op de korrel te nemen.*

De met potlood getekende portretten van Johan Hora Buma en zijn echtgenote Janke Simons Schaap. Hun leeftijd op dat moment is moeilijk te schatten. Ze werden getekend door Willem Troost 1812-1893. Volgens Wikipedia was hij: 'een bekend schilder van goed lijkende portretten, die ook veel potloodtekeningen heeft gemaakt'

Historische Kring Zuidhorn Dec 201

12345678

€ 2,50